

RESME uutiskirje

Marraskuu 2013

Koordinaattorin terveiset

Luet juuri ensimmäistä RESME-projektin uutiskirjettä!

**On the border between
Residential Child Care and Mental
Health Treatment in Europe**

RESME-projektin (2012–2015) ensimmäinen tapaaminen pidettiin Liettuassa lokakuussa 2012. Projekti käynnistyi sujuvasti edeltävän yhteistyön ja huolellisen valmistelun siivittämänä.

Projektiryhmämme koostuu taitavista asiantuntijoista, joiden tieto ja osaaminen tulevat lastensuojelupalveluiden rajapinnan molemmin puolin – sekä sijaishuollon että mielenterveystyön aloilta.

Asiantuntijat edustavat kaikkia projektissa mukana olevia partnerimaita: Suomi, Espanja, Saksa, Tanska, Iso-Britannia ja Liettua.

Tutkimusnäkökulmia

RESME-tutkimuksen tilannepäivitys

Ensimmäisenä toimintavuotena projektin asiantuntijat ovat keskittyneet tutkimukseen. Tutkimustavoitteena on ollut koota

partnerimaista hyviä ja lupaavia käytäntöjä lastensuojelun ja mielenterveystyön rajapinnoilla. Kansalliset tutkimusryhmät ovat muun muassa keränneet tietoa lastensuojelun ja mielenterveystyön palvelujärjestelmistä kansainvälistä yhteenvetoa varten. Osallistuvat maat edustavat eri hyvinvointimalleja, joten on ollut kiinnostavaa pohtia miten eri mallit vaikuttavat lastensuojelun hoito- ja kasvatustyön taustalla. Tutkimusaineiston muodostavat 38 yksilö- ja 5 fokusryhmähaastattelua. Tutkimuksen yhteenvedon on tehnyt espanjalainen projekti-partneri (Oviedon yliopisto). Tutkimusaiheesta on tehty myös englanninkielinen kirjallisuuskatsaus.

Tutkimuksen jälkeen olemme paremmin tietoisia moniammatillisen yhteistyön haasteista lastensuojelun ja mielenterveyspalveluiden rajapinnassa. Seuraava askel onkin

rakentaa työelämälähtöinen, tutkimukseen perustuva täydennyskoulutusmoduuli (15 op) rajapintatyöhön. Projekti on siis hyvin kiinnostavassa vaiheessa!

” Projektilta odotan ennen kaikkea hyvinvointityön esteiden murtamista ja uusien avausten tekemistä konkreettisella ruohonjuuritasolla. Molemmilla puolilla – lastensuojelun laitoshuollossa ja nuorisopsykiatrian osastohoidossa – työskennelleenä olen ottanut projektin ohjausryhmän jäsenyyden suurella ilolla vastaan. Kahden erilaisen toimintakulttuurin ja osaamisalueen yhteistyö ei ole ongelmattonta, mutta RESME:n kaltaisilla hankkeilla on mahdollista saada aikaan muutosta. Projektin kansainvälisyys on ensiarvoisen tärkeää: katsomalla kauas meidän on mahdollista nähdä lähelle ja oppia itsestämme” painottaa erityisasiantuntija Susanna Hoikkala (Lastensuojelun keskusliitto).

Viestintä

RESME-projektin graafinen ilme valmistui kevään 2013 aikana ja projektin internetsivut avattiin toukokuussa. Viimeistellyt tutkimusraportit ja artikkelit sekä täydennyskoulutusmateriaali tulevat valmistuttuaan löytymään internetsivuilta (www.resme.eu) ja ovat kaikkien kiinnostuneiden käytettävissä. RESME-projektia esitellään monissa tulevilla terveys- ja sosiaalialan konferensseissa ja messuilla. Olethan kuulolla!

RESME pähkinänkuoressa

Toteutusajka: 2012–2015

Budjetti: 485 000 €

Rahoitus: EU:n Elinikäisen oppimisen ohjelma (LLP), ERASMUS korkeakoulu- ja yritys yhteistyön alaohjelma

Koordinaattori: Turun ammattikorkeakoulu

Partnerit:

- University of Oviedo, Espanja
- University of Applied Sciences Hamburg, Saksa
- Mykolas Romeris University, Liettua
- VIA University College, Tanska
- University of Edinburgh, Iso-Britannia (Skotlanti)
- Kibble Education and Care Centre, Iso-Britannia (Skotlanti)

Kohti täydennyskoulutuksen pilotointia

Olemme menossa kohti projektin kiinnostavinta vaihetta – moniammatillisen täydennyskoulutuksen pilotointia. Koulutus on suunnattu lastensuojelun sijaishuollon ja mielenterveystyön ammattilaisille. Kyseessä on ensimmäinen molempien alojen ammattilaisille yhteisesti tarjottava täydennyskoulutus. Koulutukseen sisältyy sekä teoriaa että käytäntöä, mutta pääpaino on vahvasti case-työskentelyssä lastensuojelun ja mielenterveystyön ammattilaisten kesken.

” Nuorisopsykiatrian erikoissairaanhoidossa on jatkuvasti hoidossa lastensuojelun sijaishuollossa olevia nuoria. Usein heidän ongelmansa johtuvat enemmän sosiaaliseen vuorovaikutuksen puutteista kuin varsinaisista psykiatrisista sairauksista. Olemme mukana edistääksemme näiden lasten ja nuorten hyvinvointia ja mielenterveyttä niin, että heille saadaan tarkoituksenmukaiset hoidot ja apu. Odotamme moniammatillisen yhteistyön tuloksena syntyvää täydennyskoulutusta ja yhteistyön vaikutuksia työkäytäntöihin” kertoo ylihoitaja Anita Birstolin (Lasten ja nuorisopsykiatria, VSSHP).

Pilottikurssi alkaa keväällä 2014 kuudessa partnerimaassa.

Vaikutukset

Projektin innovatiivinen täydennyskoulutuspilotti tulee jatkossa täydentämään eri maiden sosiaali- ja terveysalan koulutustarjontaa.

Lapsen oikeuksien komitea (Committee on the Rights of the Child) on huolestunut siitä, etteivät laitoksiin sijoitetut lapset Suomessa saa riittävästi tarvitsemaansa mielenterveyspalveluja. Tähän ongelmaan RESME-hanke vaikuttaa lastensuojelun ja mielenterveystyön ammattilaisten moniammatillista osaamista kehittämällä.

Lisätietoja:

www.resme.eu

Projektikoordinaattori

hanna.siren@turkuamk.fi

Sisältöasiantuntija

eeva.timonen-kallio@turkuamk.fi

This project has been funded with support from the European Commission. This publication (communication) reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

RESME uutiskirje

Huhtikuu 2014

**On the Borders between Residential
Child Care and Mental Health
Treatment in Europe**

Tutkimusta lastensuojelun ja psykiatrian rajapinnoilta

RESME-tutkimuksen tavoitteena oli saada tietoa siitä, mikä on lastensuojelun ja psykiatrian rajapinnoilla ajankohtaista eurooppalaisessa kontekstissa ja mukana olevissa partnerimaissa Suomessa, Liettuassa, Skotlannissa, Tanskassa, Saksassa ja Espanjassa.

Kansainvälisten tutkimusten mukaan lastensuojelupalvelujen piirissä olevat lapset ja nuoret tarvitsevat lähes aina myös mielenterveyspalveluja. RESME-projektissa toteutettiin vuonna 2013 kansainvälinen vertailututkimus mielenterveys- ja lastensuojelujärjestelmien välisistä yhteistyön käytännöistä partnerimaissa. Tutkimuksessa selvitettiin molempien ammattiryhmien näkemyksiä rajapinnoilla tehtävän yhteistyön haasteista ja hyvistä käytännöistä.

Rajapinnan molemmiin puolin lastensuojelun ja mielenterveysalan ammattilaiset näkevät toisen ammattikunnan lapsille tarjoamat palvelut rajallisina. RESME-tutkimuksen mukaan ammattilaiset kokevat, että rajapinnan toisella puolella oleva ammattikunta odottaa heiltä mahdottomia, lähes ihmeitä. Mo-

lempien ammattiryhmien mielestä yksi tärkeä kehittämiskohde lastensuojelun ja psykiatrian rajapinnalla on yhteisten asiakkaiden hoito- ja kasvatussuunnitelmien tekeminen entistä tiiviimmässä moniammatillisessa yhteistyössä.

Tutkimus osoitti myös sen, että mielenterveysalan ammattilaisilla on Euroopassa jossain määrin vahvempi ammattiasema kuin lastensuojelualan ammattilaisissa. Toisaalta terveysalalla toimivilla oli myös jonkin verran epätietoisuutta siitä, mitä lastenkotityö oikeastaan on, ja minkälaiset mahdollisuudet lastenkodin työntekijöillä on auttaa ja tukea lapsia ja nuoria. Vaikka terveysalan ammattilaiset esittivätkin jonkin verran kritiikkiä lastensuojelutyöntekijöiden asenteita ja odotuksia kohtaan, esimerkiksi "ihmeiden" ja välittömien interventioiden odottamisen osalta, he myös ymmärsivät sen, että sijaishuollon henkilöstö työskentelee vaativaa hoitoa ja huolenpitoa tarvitsevien lasten kanssa. Yksi mielenterveysalan ammattilainen ymmärsi ja kuvasi akuutteja tilanteita lastenkodissa osuvasti: *"Yksin yövuorossa voi olla silloin todellinen painajainen."*

Tutkimusta varten haastatellut lastenkotien ammattilaiset puolestaan toivo-

vat pitempiä psykiatrian arviointijaksoja lapsille ja nuorille. Heidän toiveenaan oli myös saada selkeämpiä kotihoito-ohjeita lapsen palaessa psykiatriselta hoitajaksolta takaisin lastenkotiin: *”Kontrolliaika ja puhelin konsultaatio ei ihan riitä.”*

RESME-projektin kannalta tutkimuksen tärkeimpänä tuloksena on molempien ammattiryhmien toive järjestelmien välisen yhteistyön lisäämisestä ja yhteisestä, moniammatillista koulutuksesta. Tarkemmin RESME-tutkimustulokset julkaistaan kansainvälisissä tieteellisissä julkaisuissa vuonna 2015. Hyviä lastensuojelun ja mielenterveyshuollon yhteistyökäytäntöjä esitellään myös kansallisissa ja kansainvälisissä ammattilehdissä.

Eeva Timonen-Kallio
Tutkimustiimin vetäjä, RESME

Moniammatillinen koulutus yhteistyön vahvistajana Euroopassa ja Suomessa

Päätavoitteena RESME-projektissa on parantaa lastensuojelulaitoksiin sijoitettujen lasten mahdollisuuksia saada tarvitsemiaan mielenterveyspalveluja. Projektissa tähän tarpeeseen vastataan koulutuksen avulla. Kaikissa partnerimaissa pilotoidaan kevästä syksyyn 2014 ulottuvalla ajanjaksolla moniammatillinen täydennyskoulutus (15 op) yhteistyössä kansallisten lastensuojelun ja psykiatrian toimijoiden kanssa. Pilottikoulutuksen suunnittelun tietoperustana ja viitekehyksenä on käytetty RESME-tutkimustietoa.

Turun ammattikorkeakoulun RESME-koulutukseen rekrytoitiin 13 lastensuojelun ja mielenterveyshuollon ammattilaista. Moniammatillisen opiskelijaryhmän toiminta on ollut alusta pitäen keskustelemaan. Koulutus on edistänyt verkostoitumista sekä yhteistyön hyvien käytäntöjen kehittämistä.

Kurssin sisältö jakautuu viiteen teemaan: 1) Orientaatio koulutukseen, 2) Lastensuojelu ja psykiatria dialogissa, 3) Myyttejä ja totuuksia lainsäädännöstä, 4) Rajat ja rakkaus kasvatus-työssä sekä 5) Hyvät käytännöt ja koon.

”Kontrolliaika ja puhelin konsultaatio ei ihan riitä.”

Lastensuojelualan ammattilainen,
Varsinais-Suomi

Työmenetelminä pilottikoulutuksessa ovat asiantuntijaluennot, learning cafe, case-työskentely, artikkelipintopiiri, työvaihto ja erilaiset oppimistehtävät. Case-esimerkkejä asiakastilanteista on käsitelty koulutuksessa perusteellisesti ja niihin liittyviä uusia lastensuojelun ja psykiatrian yhteistyökäytäntöjä on lähdetty yhdessä kehittämään eteenpäin.

Koulutukseen sisältyy myös kolme opintokäyntiä kollegaopiskelijoiden työpaikoilla verkostoitumisen ja yhteistyön edistämiseksi. Toukokuun koulutuspäivien yhteydessä kuulemme lisää kokemuksia näistä vierailuista ja uusia ehdotuksia rajapintojen välisen moniammatillisen yhteistyön parantamiseksi.

RESME-koulutukseen sisältyy myös kansainvälinen englanninkielinen verkkototeutus. Tämän osuuden tarkoituksena on esitellä kustakin partnerimaasta kiinnostava 'hyvä käytäntö' tai palvelumalli. Suomalaiseen osuuteen tuotimme esityksen 24/7 toimivasta sosiaalipäivystyksestä, jonne tulee akutteja - usein juuri rajapinta-

työhön liittyviä - lastensuojeluilmoituksia sosiaalityöntekijöiden arvioitavaksi. Toisena teemana käsitellään sitä, millä tavalla sosiaalipäivystyksen työntekijät kohtaavat päivystystilanteissa asiakkaiden psyykkisiä ongelmia ja minkälaisia ratkaisuja heillä on käytettävissä niiden hoitamiseen. Videossa haastatellaan sosiaalityöntekijää, joka työskentelee sosiaalipäivystyksessä Turun kaupungin sosiaalityön palveluissa.

Koulutus päättyy syyskuussa Turussa pidettävään kansalliseen seminaariin, jonne ovat tervetulleita kaikki lastensuojelun ja psykiatrian rajapintatyön haasteista ja hyvistä käytännöistä kiin-

nostuneet. RESME-seminaarissa 17. syyskuuta 2014 esitellään asiantuntijaluentoja lisäksi partnerimaiden täydennyskoulutuksia sekä projektin kansainvälisiä tutkimustuloksia. Koulutuksen antamista valmiuksista ja osallistujien kokemuksista kerromme lisää syksyllä ilmestyvässä uutiskirjeessä.

Kouluttajat: Mari Lahti, Eeva Timonen-Kallio & Niina Vuoristo

Lisätietoa: www.resme.eu

Projektikoordinaattori Hanna Sirén
hanna.siren@turkuamk.fi

RESME Uutiskirje

Maaliskuu 2015

Lastensuojelun ja mielenterveystyön rajapinnoilla Euroopassa

RESME-projektissa (2012–2015) tutkittiin lastensuojelun ja mielenterveystyön rajapinnoilla toimivia hyviä käytäntöjä sekä pilotoitiin projektin aikana kehitettyä moniammatillista täydennyskoulutusta. Projektia rahoitti EU:n Elinikäisen oppimisen ohjelma ja mukana olevat maat olivat Suomi, Liettua, Saksa, Tanska, Iso-Britannia ja Espanja.

Mielenkiintoisia tutkimustuloksia

Yksi mielenkiintoisimmista tutkimustuloksista RESME-projektissa oli mukana olevien maiden erilainen lastensuojelun sijaishuollon käyttö. Esimerkiksi Skotlannissa huostaanotetuista lapsista alle 10 % asui lastensuojelulaitoksessa, kun muissa mukana olevissa maissa luku oli lähempänä 40 %. Monissa partnerimaissa, esimerkiksi Liettuassa laitoshuolto nähtiin yleisenä palveluna ennemmin kuin viimeisenä mahdollisena keinona.

Tulevaisuudessa lastensuojelun laitospaikkojen vähentäminen tulee vaikuttamaan siihen, että vain kaikkein haastavimmat ja moniongelmaiset lapset ja nuoret tullaan sijoittamaan laitoshuoltoon. Esimerkiksi Espanjassa ja Tanskassa suuntaus on jo siihen suuntaan, että lastensuojelun työntekijät ottavat kuntien palkkaamina näitä lastensuojelulapsia ”sijaislapsiksi” omaan kotiinsa.

Täydennyskoulutusta ”rajapinnoilla”

RESME-projektin päätavoite oli tutkimukseen perustuvan moniammatillisen täy-

dennyskoulutuksen kehittäminen lastensuojelun ja mielenterveyspalvelujen työntekijöille. Kaikissa partnerimaissa järjestetyn pilottikurssin kautta Euroopassa koulutettiin yhteensä 159 lastensuojelulasten parissa työskentelevää työntekijää.

Koulutuksen aikana ammattilaiset rajapinnan molemmilta puolilta keskustelivat moniammatillisesta yhteistyöstä ja yhteisistä asiakastapauksista ryhmässä. Ammattilaiset keskustelivat erityisesti niistä asiakkaista ja tilanteista, joissa heillä oli ollut vaikeuksia löytää paras ratkaisu lapselle. Koulutus siis tarjosi työntekijöille foorumin, jossa he voivat luottamuksellisesti reflektoida kokemuksiaan ja vaihtaa ajatuksia oman työnsä rajoista ja mahdollisuuksista.

RESME täydennyskoulutus sisälsi kolme teemaa, jotka olivat:

- 1) Haasteet, joita ammattilaiset kohtaavat päivittäin (mm. lasten ongelmiin liittyen)
- 2) Moniammatillinen yhteistyö (mm. lastensuojelun ja mielenterveystyön välillä)
- 3) Eurooppalainen konteksti (mm. lastensuojelun sijaishuolto partnerimaissa)

Näiden kolmen ydinteeman kautta koulutus kannusti osallistujia haastamaan omia ajatusmallejaan ja **kehittämään omaa moniammatillista osaamistaan.**

RESME osoitti yhteisen moniammatillisen koulutuksen tarpeen lastensuojelun ja mielenterveyspalvelujen työntekijöiden välillä. Lastensuojelutyöntekijät työskentelevät lasten ja nuorten kanssa päivittäin ja tar-

vitsevat ratkaisuja arjessa esiintyviin pulmiin, kun taas mielenterveystyötä tekevät hoitavat selkeämmin määritellyjä ongelmia ja saattavat nähdä lasta tai nuorta vain kerran kuukaudessa. Tästä syystä on tärkeää sekä tunnistaa lääkeshoidon rajoitukset, että lapsen tai nuoren sosiaalisen ohjauksen merkitys. Moniammatillinen yhteistyö auttaa myös työntekijöitä tunnistamaan oman ammatillisen osaamisensa suhteessa muihin ammattikuntiin.

Projektissa kehitetty täydennyskoulutus ja siihen liittyvä manuaali muokattiin joka maassa vastaamaan osallistujien tarpeita ja kansallisia olosuhteita. RESME **manuaalia** voidaan pitää ohjenuorana tai resurssina, jota kiinnostuneet organisaatiot voivat käyttää oman tarpeen mukaan.

Seminaarit yhteistyötä edistämässä

Mark Smith pitämässä esitystään Hampurissa helmikuussa 2015.

Yhdessä työskentely lastensuojelun sijaishuollon ja mielenterveyspalvelujen rajapinnoilla oli teemana 2014-2015 järjestetyissä kansallisissa seminaareissa ja kansainvälisessä "Let's work together!" – konferenssissa Hampurissa. Seminaarit otettiin kentällä hyvin vastaan ja ne tavoittivat paljon lastensuojelu- ja mielenterveysalalla työskenteleviä ammattilaisia ympäri Euroopan. Seminaarikeskusteluissa eri ammattikuntien edustajat pohtivat tulevaa työtä sektorien rajapinnoilla ja olivat yksimielisiä siitä, että hyvä yhteistyö eri järjestelmien, organisaatioiden ja tieteenalojen välillä vaatii henkilökohtaista ja institutionaalista sitoutumista, säännöllistä ja arvostavaa henkilövaihtoa, mutta myös innovatiivista toimintamallia ja laajaa poliittista tukea.

Hyvät käytännöt yhteistyölle

RESME-projektissa kerätty tutkimusaineisto osoitti, että lastensuojelun sijaishuollon ja mielenterveyspalvelujen välisessä kommunikaatiossa ja yhteistyössä on haasteita ympäri Eurooppaa. Yllättävä löytö oli se, että hyviä käytäntöjä löytyi osallistujamaista vain muutamia. Yhtenä hyvänä käytäntönä voidaan mainita sijaishuollossa oleville lapsille tarjottava virtuaaliterapia Murciassa.

Toinen merkittävä tulos ja kehitetty lupaava käytäntö oli RESME täydennyskoulutus, joka tarjosi arvokkaan **forumin** yhteiseen asiakastapausten analysointiin, tiedonvaihtoon ja keskusteluihin moniammatillisessa ryhmässä. Tällaista mahdollisuutta sektorit ylittävälle keskustelulle ei työntekijöillä ole aiemmin ollut. Koulutukseen liittyi myös **työvaihto**, jota osallistujat kuvasivat "*silmät avaavana kokemuksena*". Työvaihdolla tarkoitetaan tässä sitä, että esimerkiksi lastensuojelutyöntekijä menee tutustumaan psykiatrisen sairaanhoitajan työhön päiväksi ja sama toistuu toisin päin. Työvaihdon kautta ammattilaiset saivat tietoa ja osasivat myös paremmin tunnistaa eri alojen työntekijöiden rajoituksia ja mahdollisuuksia tukea lapsen hyvinvointia.

Osallistujien mukaan työvaihdon anti oli merkittävä ja koulutus kokonaisuudessaan innovatiivinen ja hedelmällinen. Case-työskentely näyttää olevan hyvä tapa työskennellä moniammatillisesti sektorien rajapinnoilla olevien haasteiden kanssa.

Tulevaisuuden näkökulmia ja RESME koulutuksen kehittämisideoita

Yksi kehittämisenäkökulma tulevaisuudessa on tavoitteellinen moniammatillinen yhteistyö yksittäisten lasten kohdalla varmistamassa mielenterveyshoidossa sujuvuutta myös lastensuojelun sijaishuollossa.

Lastensuojelussa ja mielenterveyspalveluissa työskentelevillä työntekijöillä on monenlaisia ammatillisia koulutustaustoja ja osittain eri tarpeita. Tästä syystä täydennyskoulutus tulee suunnata juuri osallistuvien työntekijöiden tarpeisiin. Tämä kuitenkin vaatii aktiivista yhteistyötä lastensuojelu- ja mielenterveysalan organisaatioiden ja korkeakoulujen välillä koulutuksen jatkokehittämisessä. Myös työkäytäntöjä pitää kehittää, jotta ne mahdollistavat ja kannustavat sektorien väliseen moniammatilliseen työhön.

Jokaisessa RESME partnerimaassa osa koulutuksesta jatkuu, joko kandidaatin tutkinnossa, täydennyskoulutuksena tai kesäkurssina. Täydennyskoulutusta on saatavilla myös tulevaisuudessa ja kansalliset korkeakoulut etsivät kiinnostuneita organisaatioita tekemään yhteistyötä ja jatkamaan tätä työtä eteenpäin.

RESME-projektissa on osoitettu, että täydennyskoulutus on vahva väline, jonka avulla voidaan edistää avoimen ja dialogisen vuorovaikutuksen kehittymistä eri ammattiryhmien välillä. Poliitikkojen ja johtajien tuella voidaan koulutuksen avulla hitaasti rakentaa moniammatillisia työikäytäntöjä. Yhteistyön ja osaamisen tunnistamisen kautta pystytään myös entistä paremmin vastaamaan lastenkodeissa asuvien, haavoittuvien lasten ja nuorten moninaisiin tarpeisiin.

RESME päättyy keväällä 2015. Lisätietoa projektin tuloksista ja julkaisusta löytyy nettisivuilta www.resme.eu.

RESME projektipäällikkö
Hanna Siren
Turun ammattikorkeakoulu
hanna.siren@turkuamk.fi

RESME-projektiryhmä kiittää ja toivottaa hedelmällistä, moniammatillista yhteistyötä kaikille myös jatkossa!

This project has been funded with support from the European Commission. This publication (communication) reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.